

Альбатроси

ГО «Культура. Інновації. Майбутнє»/Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра. Вистава «Альбатроси»

Анна Липківська

У будь-якого театру із постійною трупю, історія якого налічує бодай декілька десятиліть, є хронічна проблема завантаження акторів (переважно, актрис) категорії «55+». У випадку Театру драми і комедії це питання у 2019 р. постало ще більш гостро – як потреба налагодження творчого контакту нового керівництва із «старожилками» колективу, дехто з яких працює тут із моменту заснування 40 років тому.

Стас Жирков не був би Жирковим, коли б пішов традиційним, стандартним шляхом, обравши якусь «Дорогу Памелу» чи «Бабине літо» (тим більше, потрібних ролей там усього 1-2-3). Він зупинився на Фредерікові Строппелі – сучасному американському драматургові та сценаристі, котрий пише для телебачення, кіно і театру. З різних його текстів перекладачками О. Варшавер та Т. Тульчинською була скомпонована п'єса «3 життя корисних копалин», до якої увійшли 7 мініатюр, об'єднаних віком персонажів (наймолодший героїні, за автором, 50-60, найстаршому – 95). У підсумку у виставі «Альбатроси» залишилося 5 епізодів, де задіяні, у двох складах, 13 акторів: 11 – зазначеної вікової категорії, молодша Т. Комарова (наскрізний персонаж практично без слів – її так і хочеться назвати Смертю, що завжди поруч) та зовсім молодий О. Гоцуляк, у програмці зазначений як «провідник, офіціант, космонавт, креветка».

...Вистави з персонажами такого віку зазвичай мають за головні меседжі сентенції на зразок «старість – це не вирок», «тіло старече – душа молода» та інші настільки ж вульгарні гасла. Але в «Альбатросах» вік героїв і відповідні йому темпоритм існування, хода, тембр голосу, зовнішні прояви різних діагнозів (шкунтільгання, тремор і т. п.) – це щось на кшталт театального костюму, який можна скинути з себе, ставши тим, ким є насправді, тобто просто людиною з усім спектром емоцій та думок. Режисер розкриває цей мотив на самому початку – у своєрідному параді-алле він подає персонажів такими, що ледве не розсипаються на ходу (причому актори зображують оці людські «руїни» із очевидним задоволенням, підспудно хизуючись своєю насправді прекрасною «формою»: ми удаємо із себе стареньких, але насправді це лише гра). Надалі цей прийом точно спрацює у новелі «Життя прекрасне/Фантомні болі», де зовнішні старечі прояви 90-літніх «живих трупів» (В. Жданов та О. Стефан/О. Ганноченко) періодично «спадають» з персонажів, «оголюючи» їхні спогади, біль та самотність. Фірмова жирковська «зрізка» – раптовий перехід від фарсу до драми і назад – тут використана неодноразово, і якщо не вперше дивитися виставу, то навіть дещо зверхньо, але, водночас, із заздністю позираєш на інших глядачів навколо: мовляв, регочить-регочить, скоро плакатимете.

У результаті виходить вистава не стільки для літніх людей, скільки – для молодших. І не про старих – а про ті речі, які, зроблені колись, стискають усе подальше життя, немовби кайдани. Про те, що треба вчасно відпускати минуле. Про те, що є поверхневим, а що – справжнім. І скажіть, що це не хвилює у сорок? Або навіть у двадцять – як наслідок дитячих/підліткових травм?!

Дещо вибивається поміж решти новела «Мефістофель»: і тематично вона інакша, і жанрово, і героями її могли б бути і 30-літні. Режисер бачить це і застосовує один з найулюбленіших своїх прийомів – різкий вихід з ролей у реальність: «Все, стоп, Ваня, дай світло, – каже О. Ганноченко або О. Стефан – Мелвін. – Що це за дебильні тексти?! Про що це взагалі?!» – «Мені дали костюм, сказали громко говорити – і всьо...» – виправдовується О. Гоцуляк. «Ви що, дійствительно не понимаете, о чем это? Ну, мужчином это реально тяжело понять... Смотри, они живут вместе тысячу лет, и он перестал ее замечать...» – намагається розтовкмачити партнерка (О. Архангельська тут виявляє раніше не проявлений хист до ексцентрики). Проблему хронічного взаєморозуміння між жінками та чоловіками «знімає» тільки жартівливе скигнення наймолодшого актора, якому старші, ідучи за дашгунки, наказують підготувати сцену для наступного епізоду: «Нормально вообще?! Чотири года університета Карпенка-Карого... Мені обіщали, що я буду іграти Яго... Тібальта...» І така ігрова розрядка не зайва перед останньою, найсумнішою, найчуттєвішою новелою – «Альбатрос»...

Загалом це напрочуд стильна вистава. Переважно, монохромна – з окремими, сказати б, обережно-червоними деталями: чорні сукні в жінок, чорні костюми, білі сорочки, однотонні (чорні або червоні) краватки або метелики, кадри з чорно-білої кінохроніки, реклами, мультфільмів або американських комедійних стрічок 60-70-літньої давнини (сценічне та світлове рішення, відеопроєкція – Стас Жирков, художниця з костюмів – Христина Корабельникова). Дехто простежить тут асоціацію із цвинтарем або похороном (тим більше, що у новелі «Благословення» персонажі саме звідтам і повертаються), дехто вбачатиме у цьому витонченість та аристократизм, дехто зверне увагу на розкраску альбатроса – птаха, який дала назву виставі («Альбатрос – це дуже хороший птах. Він такий вірний... Він як обирає собі пару – то на все життя...» – каже Артур – В. Задніпровський). У всякому разі, це – не побут, не буденність, а щось неяскраве й серйозне водночас.

...Про «Альбатросів» навіть серед колег-журналістів та критиків побутує думка, нібито це – суто «акторський» спектакль, із філігранними партнерськими пристосуваннями (особливо у С. Золотко з О. Ганноченко) та двома потужними трагічними «центрами» – дуетами О. Ганноченко/О. Стефана (дві геть різні, але однаково переконливі інтерпретації) – В. Жданова та Н. Білецької – В. Задніпровського, натомість режисер тут проявлений недостатньо. І навіть ніяково нагадувати, що насправді лише поодинокі виконавці вміють вибудувати свою роль самотужки (зрештою, це не їх професія), а якщо у спектаклі 6, 7, 8 акторських удач, то це означає, що свою роботу переконливо зробив якраз-таки режисер...

Отже, «Альбатроси» – важлива, навіть етапна робота для Театру драми і комедії у процесі його «перезавантаження» та небезкорисний досвід того, як можна ставити вистави формально про літніх людей, а реально – просто про людей як таких, просто з іншою датою в паспорті.

Юлія Бентя

Прем'єрні покази вистави проходили на камерній сцені Київського театру драми і комедії на лівому березі Дніпра, а згодом «Альбатросів» перенесли на велику сцену. Публіка на виставу ходить, тож чому й ні? Тут всього в міру: гумору, дотепів, суму і драм. І головне – це міські історії про мешканців великих міст, яким вже добре за 60, а декому й за 90. Загалом п'ять історій на двох або трьох акторів, які у постановці Стаса Жиркова чергуються з відеоінтермедіями (англомовними, що натякають на американський контекст спектаклю) або ж урочистими виходами Олега Гоцуляка, який тут і кіношний тапер, і офіціант, і космонавт.

Акторські дуети або тріо (а в кожному тріо так чи інак двоє головних) розігрують загалом такі собі сюжетні гіперболи, де з-за нових закоханостей раптом вистрибують старі образи; пам'ять втрачає той, хто вважає себе цілком здоровим; старість мирить навіть тих, чиє примирення в принципі неможливе. Це такі приручені, мудрі і водночас абсурдні історії, на які зазвичай орієнтуються антрепризи і на які в театрах завжди буде попит. «Смішні та красиві історії про кохання і космос», як написано в програмці вистави.

Можна було б також написати, що п'єса (формально – збірник одноактних п'єс, але про це буде далі) дає ідеальну можливість задіяти старше покоління акторів. Проте навряд чи хтось сумнівається у тому, що це також не аргумент. І Віктор Жданов, і новоприбулий у київську трупу львівський геній Олег Стефан, і Олександр Ганноченко, Володимир Задніпровський, Сергій Солодов, Світлана Золотько, Неоніла Білецька – це безумовні зірки лівобережної трупи, як і акторки середнього покоління, ексцентричні Оксана Архангельська й Тетяна Комарова.

Проблема ж в тому, що ця вистава – як чудесний замок, збудований на замінованому полі. І вже незрозуміло, чи від лінії, чи від бідності, чи від впевненості, що якимось воно і так буде.

Фредерик, або просто Фред Стропел (бажано саме так, без подвоєння «п» і пом'якшення «л») – доволі плідний нью-йоркський драматург, який крім театру багато пише для кіно. Збірник його одноактів вийшов 2007 року під загальним титулом «Senior Moments». Його у програмці наведено разом з українським перекладом – «3 життя корисних копалин», який походить від опублікованого в мережі російськомовного тексту «Из жизни ископаемых», переклад та адаптація Ольги Варшавер й Тат'яни Тульчинської. На сайті театру читаємо: «переклад та адаптація тексту – Ольга Варшавер, Тетяна Тульчинська». І про всяк зауважу, що вистава йде українською. Те, що ім'я Пол в російській грає з «підлогою», в українській версії виглядає як самовикриття.

Водночас на офіційному вебсайті американського драматурга знаходимо повідомлення про постановку його одноактів 2018 року у Московському художньому театрі під назвою, що англійською – «From the Life of Fossils». 2018 рік – Москва, 2019 рік – Київ. І це не мовна проблема, а проблема унормованої вторинності. Вікові традиції, які годі подолати?

Ганна Веселовська

Останнім часом театри мало переймаються тим, аби у глядача була програмка. Публіці пропонують блукати по сайту і самостійно знаходити там виставу та упізнавати акторів. Виходить додатковий несподіваний квест від театру.

Театр Драми і комедії на лівому березі Дніпра не такий: розкішна програмка у вигляді складеного постера до вистави «Альбатроси» спонукає вивчити її вщент, мало не з лупою. Тому відомо, що «Альбатроси» поставлені за п'єсою американського автора Фредеріка Строппеля (Frederick Stroppel) «3 життя корисних копалин» з оригінальною назвою «Senior Moments». Дивно, що на програмці немає прізвища перекладача, того чий хист дав таку художню транскрипцію назві, яка, на хлопський розум, перекладається просто, емко і метафорично «Моменти зрілості».

Направду про метафоричність п'єси у програмці теж йдеться, тільки англійською, без перекладу. Там переказується чи не найдивніший епізод спектаклю, у який важко повірити. Це коли дружина (актриса Оксана Архангельська), повернувшись додому, просить у чоловіка грошей на таксі, хоча в неї є, вірніше була, власна машина. А далі з'ясовується, що все, ну буквально все, вона віддала, відписала якомусь милому молодому авантюрникові, який вмів чарівно посміхатися.

Ця історія – одна з п'яти, які «надихають, від яких перехоплює дихання і закипає мозок», не пов'язана з іншими, бо у спектаклі немає цілісного сюжету. За принципом мозаїки у кожному з епізодів діють інші дійові особи, але всіх їх об'єднує зрілий вік і родинні турботи. Мабуть, тому їх всіх і можна називати альбатросами, які живуть стільки ж, скільки й людина та по черзі висиджують одне-однісіньке яйце.

Для цього скетчоподібного спектаклю режисер Стас Жирков зібрав зірковий склад акторів, деякі з яких сумували за ролями не один рік. Загалом всі вони дуже різні, оскільки довгий час грали у різних театрах, у різних містах та в різних режисерів. Отож ансамблю вони не утворюють, що, за задумом автора п'єси й не потрібно.

Однак, хоч якась лінія оповіді мусить таки бути, аби утворилось щось ціле. У старому театрі минулого століття це називалося режисерською концепцією, або проблематикою. Зараз це зветься якимось інакше, але загалом у спектаклях, що зачіпають, воно завжди пульсує, миготить, примушує пригадувати те, що ж там актори дві години з лишком говорили зі сцени.

В «Альбатросах» переважно йдеться про минуле. «Десять Вас бачив», – один стариган говорить іншому. «Може в кіно?», – запитує другий. І розпочинається артистичне вихвалання одного перед одним хворобами, яке віртуозно розігрується Олегом Стефаном та Віктором Ждановим. Цей батл стариків виглядає як безтурботний скетч, аж поки пам'ять одного з персонажів не реконструює минуле в подробицях. Знайомим обличчя випадкового співрозмовника виявляється тому, що він є той самий охоронець єврейського гетто, який вбив його сестру.

З цього моменту старики опиняються в ролях жертви й ката, які зустрілися за нових обставин. Минулі гріхи наздогнали, але жодної помсти не стається, бо ж у них спільна пуповина із тим часом, коли вони обидвоє були молодими й більше за все хотіли вижити.

Наздоганяння минулим безтурботних грішників, мстивих дружин, нерозважливих чоловіків і є принциповим драматургічним ходом усіх окремих сценок «життєвого моря». Зіркові актори Неоніла Білецька, Олександр Ганноченко, Віктор Жданов, Світлана Золотько це тонко відчують, так, що у кожному випадку «викриття» вони починають грати якби на реверсі, наче вимкнувши швидкість, повсякчас гальмуючи. Особливого драйву ця ігрова майстерність старшого покоління лівобережки набирає, коли вони таки відпускають гальма і по-справжньому мчать у змаганні своїх персонажів, які постійно сваряться і щось з'ясовують один з одним.

Загалом цього акторського висококласного самограю цілком достатньо, аби вистава відбулася. Бо додані від режисера відеопроєкції зі старих американських фільмів (документалок, мультиків, love story), або червоні стільці рядком з інших вистав, або невеличкі столики з репетиційної кімнати – все це як від лукавого, антураж, що навряд чи допомагає.

Пояснення, що це і є візуальний ряд американської попкультури, до якої причетний автор п'єси Строппель, не надто переконливе. Персонажі, так глибоко і вдумливо зіграні українськими акторами, все ж надто відсторонені від усього цього попкорну, надто самозаглиблені. Свої химерні долі вони, повсякчас помиляючись, плетуть самі, не ліплячи один епізод до іншого жуйкою. Ці ж актори класно можуть грати Чехова, тому за звичкою й Строппеля дотягують до взірця.

І ради на це немає, а тільки щире захоплення панами артистами, які нафталінні ролі, тексти скетчів, попсові ситуації перетворюють на чарування театром.

Ельвіра Загурська

Головний меседж вистави «Альбатроси» можна охарактеризувати словами одного з її героїв – «Життя несправедливе і прекрасне». Альбатросів-птахів іноді називають «вічними кочівниками», і герої вистави режисера – Стаса Жиркова – напевно схожі на них. Режисер «вихоплює» кожну пару персонажів у важливий (кризовий, складний etc) період їхнього життя, даючи змогу відрефлексувати минуле і піти далі, існуючи вже за межами видимої сценічної дії. Такий прийом підкреслює візуальний лейтмотив вистави, який вперше «спалахує» на її початку – актори виходять на сцену, сідають та дивляться старе чорно-біле кіно. Далі історії перемежовуватимуться уривками з фільмів; як їхні кадри, сценографія вирішена переважно теж в чорно-білих тонах, з вкрапленням червоного (сценічне та світлове рішення, відеопроєкція Стаса Жиркова, художниця з костюмів – Христина Корабельникова).

У всіх історіях є паралельний другий план, який, як і все потаємне, рано чи пізно стає явним. Скажімо, перша (умовно назвемо її «Всі хочуть саме на наш цвинтар, їм що тут, медом намазано?») – це історія своєрідних «оглядин», на яких Вікторія (Світлана Золотько) знайомить свого потенційного нареченого (Сергій Солодов) із покійним чоловіком Шелдоном. Вікторія говорить з пам'ятником, звертаючись до покійного чоловіка, з яким прожила 30 років, як до живого; навіть, представляючи Шелдону Майлза, каже: «Стань з цього боку, у нього на лівому боці катаракта». Це надає їхньому спілкуванню кумедності, проте... Вочевидь, хоча й вона приходить на могилу тричі на рік, чоловік залишився для неї живим; тому вона хвилюється, просить Майлза розповісти анекдот і врешті-решт наважується: «Ми хочемо одружитися... Благословиш нас?» По суті, це історія її самотності; вона ставить питання і чекає відповіді, знамення, яке дасть знати, що покійний чоловік її почув – і так вона робила всі роки по його смерті. Таким чином, «Всі хочуть саме на наш цвинтар, їм що тут, медом намазано?» в своїй основі є «Минуле тут, не відпускає...»

Так само другі плани є в інших історіях, наприклад, Пола (Віктор Жданов) та Самуїла (Олег Стефан, Олександр Ганноченко), в якій герої через низку кумедно-вікових парадоксів дізнаються, що в минулому один із них був в'язнем концтабору, а інший – наглядачем, що вбив його матір та згвалтував і вбив його сестру. Глядач починає розуміти жакливу правду цієї історії теж далеко не одразу, як її герої знайомляться, проте до того, як вона розкривається.

Жанр вистави – «Смішні та красиві історії про кохання і космос». Навіть цьому визначенню жанру подвійний план, адже космос – це й той, який «скупчили євреї», і «космічний посланець» Альберт (один з персонажів Олега Гуцуляка), що обманом видурив усе майно в ексцентрично-довірливої Ліони (Ірина Мельник, Оксана Архангельська), і космос як кінцевий пункт призначення усіх його героїв.

У виставі задіяні найпотужніші сили театру, його «золотий склад», корифеї. За їхніми плечами – величезна кількість зіграних ролей, проте ця вистава парадоксальним чином «омолоджує», передбачаючи роки й роки акторського життя, адже актори молодші за своїх персонажів. Таким чином найстарше акторське покоління театру – нехай і в просторі однієї вистави – перестає бути ним. З цієї точки зору вибір матеріалу – п'єси Фредеріка Строппеля «З життя корисних копалин», де під копалинами маються на увазі її персонажі – та її образне рішення було стратегічно вірним ходом.

Вистава не претендує на нове слово в мистецтві; в ній немає супермодних тенденцій і новітніх знахідок, проте саме в цьому її головна принадність. Вона проста і людяна – те, що зараз не так часто побачиш в театрі. В Михайла Семенка є рядки, присвячені альбатросам: «Над гатором безшумлять крилаті альбатроси/І над душею – привиди страхіть». Альбатроси Стаса Жиркова безшумлять, але вони крилаті – попри на життєві бурі. Вважаю, що вистава заслуговує на те, щоби стати лауреатом Премії.

Олена Либо

Стас Жирков органічно поєднує в собі режисерський талант з продюсерською далекоглядністю. Як менеджер він добре розуміється на основних ризиках репертуарного театру, який знаходиться в одвічному протиріччі. З одного боку, драматургія та вистави такого театру повинні мати художню цінність, бути актуальними, сучасними, критичними, а з іншого – вони мають задовольняти сучасного глядача, який потребує переважно легких розважальних вистав. Тим цінніше, коли ці протиріччя згладжуються, і на світ з'являється вистава, багата на відтінки емоцій та почуттів, яскрава, сповнена тієї мудрості, яка виникає лише на схилі життя. Саме такою виставою стали «Альбатроси» в Київському академічному театрі драми і комедії на лівому березі Дніпра.

Обираючи драматургічний матеріал, режисер зупинився на п'єсі американського драматурга і сценариста Фредеріка Строппеля «З життя корисних копалин», що розрахована на акторів старшого покоління. Опускаючи критику драматургічних текстів, нерівноцінних по «силі звучання» та обтяжених наївностями, варто зосередити увагу на тому, як режисерові вдалося із відверто бенефісної, антрепризної драматургії створити тонкі й чуттєві історії про любов, мудрість і літа. Історії, в яких актори віртуозно перетворюють тексти на сенси.

Візуальне рішення вистави лаконічне. У сценографії панує підкреслений мінімалізм. Сцена відкрита на всю глибину, на задньому плані розташовано великий екран, на якому демонструються уривки «старих» художніх, документальних і мультиплікаційних фільмів. Ці відеосюжети абсолютно не пов'язані між собою, вони створюють візуальну метафору, що відсилає у минуле героїв. Елегантні костюми авторства Христини Корабельникової у суворому класичному стилі, також працюють на підсилення загального емоційно-візуального образу вистави.

При такому мінімалістичному візуальному рішенні максимальний акцент робиться не на п'єсі і не на режисурі (у Стаса Жиркова в арсеналі є набагато міцніші режисерські роботи), а на потужній акторській грі, яка стає головним «козирем» вистави. Водночас режисер тут постає майстром кропіткої і послідовної роботи з акторами.

Із семи драматичних мініатюр (з яких складається п'єса), Стас Жирков обрав п'ять, і ввів у сюжетну канву персонажа, якого не було у Строппеля – такого собі Провідника. Грає цю роль Олег Гоцуляк. Молодий актор в образах Офіціанта, Космонавта, Криветки немов змішує мінісюжети вистави в один енергетичний коктейль, до якого актори щедро додають емоцій, почуттів, сенсів і віртуозної гри.

Розкішні Світлана Золотко (Вікторія) і Сергій Солодов (Майлс) в епізоді «Благословення», дія якого відбувається на кладовищі, куди герої прийшли на могилу покійного чоловіка Вікторії за благословенням. У цій мініатюрі акторам вдалося передати всю сутність стосунків між чоловіком і жінкою. З блискавичною точністю Світлана Золотко робить переходи від ліричних до ексцентричних сцен, розкриваючи душевний стан і непростий характер своєї героїні. А Сергій Солодов по-чоловічому скупко, але зворушливо терпить витівки своєї супутниці. Чому? Тому що кохає її та цінує їхні стосунки.

Світлана Золотко і Юрій Литвин у дивній мініатюрі «Чоловік-краватка» розігрують внутрішню сімейну драму. Але розігрують її більш стримано, з характерною аристократичною ноткою, роблячи акцент на відносинах як у сім'ї, так і поза її межами.

Вражає виразна, сповнена яскравих акторських знахідок гра Віктора Жданова в ролі Пола і Олега Стефана в ролі Самуїла. Йдеться про один з найсильніших епізодів вистави – «Життя прекрасне / Фантомні болі». Зустріч колишнього німецького офіцера і в'язня концтабору через багато років після війни не призводить до помсти, не перетворюється на банальність. Актори розігрують історію про спогади, болісні для кожного з героїв. У кожного з них своя правда, вони знову і знову проживають минуле, і стає зрозумілим, що з часів Другої світової герої так і не знайшли спокою. Гра акторів виразна та емоційно насичена. В їхніх діалогах спогади про трагічне минуле щедро розбавлені гирким гумором сьогодення. Щемливо виглядають постійні суперечки героїв, хизування хворобами та погрози, які вони в силу віку вже не здатні втілити у реальність.

В епізоді «Альбатроси» Неоніла Білецька і Володимир Задніпровський виконують ролі Джулії та Артура з найтоншим ліризмом. Їх герої давно не є подружжям, але кожен з них, втративши пам'ять, продовжує жити давнім сімейним життям. Гра акторів у деяких моментах просто приголомшує. Своєю енергетикою, неповторним гумором вони немов огортають усе навколо, і в їхніх діалогах звучать ноти невідомої щирості й кохання.

У гротескній манері Оксаною Архангельською, Олегом Стефаном та Олегом Гоцуляком розігрується сюжет «Мефістофеля». Дотепно поєднавши реальне і фантастичне, комедію і мелодраму, режисер вводить ефектну мінірепризу, в якій штучно перериває дію та дає можливість акторам «побешкетувати». Наприкінці сюжету вони виходять зі своїх ролей, щоб обговорити наївність і безглуздість текстів, а також дати можливість молодому актору поскаржитися на своє нестерпне життя у театрі. Ця реприза розігрується у краях традицій жанру театрального капусника і викликає бурхливі емоції у глядача.

Попри передбачуваність історій, герої мініатюр різні і за характером, і за світовідчуттям, і за душевними якостями. У своєму поважному віці вони не говорять з нами про смерть, вони говорять про життя, в якому завжди є місце любові. Неймовірно зворушлива атмосфера, віртуозна акторська гра, сильні емоції, різноманітні почуття перетворюють постановку на бенефіс зірок. І, сидючи в залі, мимоволі думаєш про те, що в гонитві за новими, провокативними, епатажними, сміливими виставами інколи потрібно зупинитись і насолодитись смішними та красивими історіями про кохання й Всесвіт.

Світлана Максименко

Чи може сучасний український театр «похвалитися» широким спектром сценічних прочитань на проблематику старості, самотності, толерантності до людей похилого віку, уваги до їх складного внутрішнього світу (за винятком популярних «Соло для годинника з боєм» О. Заградника, «Баба Прися» П. Ар'є)? У державі, де смертність переважає над народжуваністю населення, а молодь та репродуктивна частина соціуму (з різних причин) масово залишає Україну, покидаючи напризволяще власних батьків чи літніх родичів, тоді як більшість українок доглядають за людьми похилого віку в Європі), тема осені людського віку відсутня на національній сцені, кіноекранах, у телеэфірах, соцмережах, політикумі. Режисер «Альбатросів» (за п'єсою Фредеріка Строппеля «З життя корисних копалин») Стас Жирков і очолюваний ним Театр драми і комедії на лівому березі Дніпра даною виставою задекларував новий етап творчої співпраці, поєднаний на колосальному акторському досвіді провідних майстрів сцени з креативністю та постмодерністичними пошуками нового художнього керівника театру. У високих художньо-естетичних результатах такого експерименту – принада і ексклюзивність спектаклю.

Постановник Стас Жирков вибудовує виставу (у жанрі – смішні та красиві історії про кохання і кос-

мос), максимально зосереджуючись на акторських роботах. Гроно, букет, зірковий склад відомих артистів Театру драми і комедії на лівому березі Дніпра: Олександр Ганноченко, Світлана Золотько, Володимир Задніпровський, Неоніла Білецька, Сергій Солодов, Галина Корнеєва, Юрій Литвин, Ірина Мельник, Оксана Архангельська, Тетяна Комарова, Віктор Жданов, Олег Стефан та ін. дарують глядачу неперевершені (у запропонованій режисером поліжанровій природі існування) сценічні образи. В таких випадках говорять, що режисер «помер у акторові». Або, навпаки, розчинився у ньому. У цьому – оригінальність і незвичність вистави, поставленої С. Жирковим.

У спектаклі об'єдналися в одну «сім'ю» люди – альбатроси (аналогія з морськими птахами, одними з найкрупніших пернатих у світі. Лише розмах їх крил сягає 3,7 м., у забарвленні оперення переважають чорні, білі й бурі кольори. Вони моногамні, довго обирають свою «половинку», а після утворення пари зберігають сім'ю протягом усього життя). Мінімалізм предметного світу вистави (червоні стільці, виставлені в ряд, наче на офіційних урочистостях, які актори, відігруючи свої сцени, спочатку беруть, а потім знову повертають на місце), чорно-білі костюми та такі ж кінокадри на екрані у глибині сцени; чорний кабінет (сценічне та світлове рішення, відеопроєкція – С. Жиркова; художниця з костюмів – Х. Корабельникова; відеооператор – А. Столяр) – все підпорядковане для увиразнення внутрішньої суті характерів персонажів та їх взаємостосунків.

Працювати на сцені так, щоб не було видно «ниток» режисерського шитва – найвищий пілотаж акторської творчості. Окремі п'ять історій з життя сценічних героїв «Альбатросів» (усім по 60 – 80 років) сповнені глибинних переживань, пристрастей, максималізму проживання власних драм (чи комедій?). Жанрова поліфонія акторської природи існування у виставі балансує від трагедії (Артур – арт. Володимир Задніпровський), трагікомедії (Мелвін – арт. Олександр Ганноченко, Джина – арт. Світлана Золотько), трагіфарсу (єврей Самуїл – арт. Олег Стефан) – до клоунади (Провідник, Офіціант, Криветка – арт. О. Гоцуляк) та драми (Джулія – арт. Неоніла Білецька, Пол – арт. Віктор Жданов та ін.). Майстерність, акторський досвід, мудрість корифеїв театру поєдналися тут з молодечим максималізмом та креативністю творчих пошуків режисера С. Жиркова, декларуючи суть нової творчо-виробничої стратегії керівника Театру на Лівому березі Дніпра.

Не часто у одній виставі збирається такий зірковий ансамблевий склад корифеїв, які дарують сучасному глядачеві віру у непереможну силу його величності АКТОРА та театру. Тому ця вистава є безсумнівним лідером серед театрів України.

Людмила Олтаржевська

Коли на початку 2019-го конкурс на посаду художнього керівника Театру драми і комедії на лівому березі Дніпра виграв режисер Стас Жирков, театральна тусовка просто вибухнула скептичними коментарями-прогнозами. Суть яких зводилася до того, що творчі естетики, які сповідують новопризначений керівник і актори старшого покоління, котрі пропрацювали у театрі по кілька десятків років, наскільки різні, що без серйозних суперечок у подальшій роботі не обійтись. Відповіддю на ці прогнози стала вистава «Альбатроси», яку Стас Жирков поставив для старшої вікової категорії акторів. Звісно, ця робота стала певним викликом як для режисера, так і для майстрів сцени. Але бажання дійти компромісу було щирим і спільним, до того ж п'єса, яку обрав Стас Жирков, виявилася доречною і для ситуації, і для афіші театру. Твір американського драматурга Фредеріка Строппеля «З життя корисних копалин» складається з семи новел. Для «Альбатросів» режисер обрав п'ять із них. Різних за настроєм, темпоритмом, місцем дії, але об'єднаних прагненням наголосити на тому, що жити й вірити потрібно тут і зараз, не залежно від віку, статусу чи інших умовностей.

Значною мірою режисерську концепцію вистави визначила структура п'єси. Розділивши дійство на п'ять частин, Стас Жирков подбав про те, аби герої кожної новели почергово ставали повноправними володарями сцени. Візуальний мінімалізм – чорно-червона кольорова гама, стільці як головний елемент декорації та стіл – також сприяв максимальному зануренню в історію людей, яку розповідають актори. У цій виставі головні – актори! Так вирішив режисер, надавши кожному з учасників спектаклю можливість стати за оту саму цитовану-перецитовану метафоричну кафедру, з якої можна сказати світові стільки добра. (Для особливих промов тут передбачено мікрофон, до якого час від часу стають герої). Стас Жирков зверстав виставу таким чином, що, не зважаючи на п'ять окремих сюжетів, сама вона загалом виглядає досить цілісно. Водночас режисер дозволив собі трішки побешкетувати, запросивши на сцену смішного хлопчину, який не лише виконує декілька ролей, а й іноді, взагалі «забуваючи», що йде вистава, починає скаржитися на лиху акторську долю і ставлення до молодих у театрі.

Лаконічність кольорів та мінімальна кількість предметів на сцені у цій виставі виправдані на лише концептуально, але й функціонально. За допомогою стільців режисер переносить своїх героїв то на умовний цвинтар, куди героїня Світлани Золотько приходять просити благословення в покійного чоловіка на новий шлюб, то в умовний кіно клуб, де показують старі фільми та мультики (сценічне рішення, відеопроєкція – Стас Жирков). Художниця з костюмів Христина Корабельникова характер чи настрої героя чудово підкреслила яскравою деталлю або ж аксесуаром (як то кумедний віночок на голові потенційної нареченої). На противагу більшості, герої Олега Гоцулюка одягнуті гіперяскраво: період статечності і стриманості для цього актора ще в далекому майбутньому.

Обережно і елегантно – так можна охарактеризувати пластичний малюнок вистави. А часом – кумедно (герой Олександра Ганноченка намагався знайти контакт зі своєю дружиною і завдяки мові танцю також).

«Мабуть, актори давно не виходили на сцену і дуже скучили за своєю роботою», – не здивуюся, якщо хтось із непосвячених глядачів, потрапивши на цю виставу, подумає саме так. Оскільки така потужна енергетика, яка панує на «Альбатросах», для сучасного театру справді рідкість. Невдячна справа – намагатися аналізувати хімію творчості, у цьому процесі все одно буде присутня чимала доза суб'єктивізму. Але тут все елементарно просто: досвід й талант цих акторів не залишають приводів для жодних сумнівів щодо щирості «Альбатросів», переконливості кожної репліки... Неоніла Білецька, Володимир Задніпровський,

Олексій Ганноченко, Світлана Золотько, Сергій Солодов, Оксана Архангельська, Віктор Жданов, Олег Стефан, Тетяна Комарова – в «Альбатросах» їхні герої були смішними і зворушливими, слабкими і сильними, з цікавинкою в очах і не за роками грайливою посмішкою, такими, яким ставало сили визнати свої помилки, відстоювати власну точку зору або... лише на те, аби загаїтися у персональній «мушлі», оберігаючи сокровенне.

Випустивши виставу на Камерній сцені, Стас Жирков згодом переніс її на основний майданчик театру. Не зважаючи на те, як складеться її фестивальна доля, вистава отримала прекрасну перспективу збирати більше глядачів, які обов'язково надихнуться і зачаруються цією історією.

Віктор Рубан

Дуже цікава спроба підняти тему життя цілого пласту літніх людей: як вони живуть, що їх турбує, як вони закохуються, як втрачають друзів, як помиляються та бувають наївні, незважаючи на вік і життєвий досвід. Це все є у виставі. Хотілося б частіше бачити різні роботи, що звертаються адресно саме до цього глядача. Основний посыл-заклик вистави: варто поспішати жити і ставитися до життя більш грайливо, бо воно, життя, є і не таким серйозним, і значно варіативнішим у реальності, ніж наші найсміливіші уявлення про нього. Історії героїв це дуже яскраво демонструють.

Вистава зроблена в добром темпі, часто все змінюється. Строкатий склад акторів, голосна гучна подача з жартами і лірикою. Але за такої глибокої теми для тих, хто насправді проживає ті страхи та складнощі, про які йдеться у виставі, постійні загравання з глядачем роблять спектакль вечірнім атракціоном. Спрощують проблематику та навіть в якомусь сенсі іронізують над глядачем: так, ніби і проблеми надумані, і бентеги насправді можуть бути у радість, якщо на них подивитись під іншим кутом. З одного боку, ця вистава діє як розрада на вечір, а з іншого – глядача потім все одно поверне до проблем, з яких весело було сміятись під час вистави. Однак вони не є надуманими і потребують не втіхи, а реального переосмислення та прийняття нового періоду життя.

Сценічне оформлення, образи, костюми, реквізит, музика – усе є цілісним, доречним, «впізнаваним» (у тому сенсі, що глядачеві легко приміряти на себе елементи обставин, історій та якостей різних героїв). І разом із тим вони не копіюють сьогодення, що для вистави «добре працює», бо дає глядачеві безпечну дистанцію і можливість більш відсторонено сприймати дію. Гарно продумані елементи костюмів створюють галерею цілісних образів кожного героя.

Актори є дуже різними не тільки візуально або за якостями героїв, яких втілюють, але за надто різною палітрою засобів виразності і з очевидною мені різною «акторською школою», подачею та способом сценічного існування (хтось «дає атмосферу та наближає глядача», хтось нагнітає драматизм та гучність подачі, хтось взагалі напірає на взаємодію з глядачем та адресність). Для мене така строкатість і неоднорідність у цій виставі не була підтримана її структурою. Це розвалює дійство, робить його неоднорідним. Можливо, саме тому все вирівнюється швидким-легким-простим гумором і заграванням, але зводиться до доволі поверхневого розкриття, хоча матеріал вистави сам по собі дуже глибокий.

Дуже прикро, що настільки вдало обрана тема не отримала достатньо глибокого занурення у матеріал, а лишилася виставою для вечірніх приймних вражень. Як на мене, робота стала жертвою поступок задля легкого сприйняття глядачем, а могла би сміливо більше триматися канви матеріалу. Використовувати менше «швидких змін», задіювати менше акторів і персонажів, створювати менше загравань і більше дії, і не так берегти глядача від занурення у кожну. З огляду на все викладене я, на жаль, не можу рекомендувати цю роботу до переліку найкращих вистав України у номінації «за найкращу драматичну виставу».

Ольга Стельмашевська

Вистава Театру драми і комедії на лівому березі Дніпра «Альбатроси» за п'єсою сучасного американського драматурга Фредеріка Строппеля «З життя корисних копалин» є мудрим і прагматичним ходом директора-художнього керівника театру Стаса Жиркова. Така вистава повинна бути в кожному театрі, що має блискучу трупу і сонм прихильників. Жирков не тільки задіює вікових артистів, але й демонструє свої світоглядні принципи й навіть виховання, якщо хочете. Напористий, енергійний, зухвалий по життю і в професії, в цій роботі він виказує своє зворушливе ставлення до старшого покоління, розуміння, що літні люди теж можуть бути молодими й зухвалими, а життя вирує незалежно від цифр і «любви все воздасть покорны». А сам він, як модний режисер, не тільки відчуває ритм і серцебиття сьогодення, але й вловлює інші хвилі. Ще цінніша – емпатія.

Називаючи виставу «Альбатроси» за однією з історій Строппеля, Жирков симпатизує своїм театральним «альбатросам», акторам середнього та старшого покоління, і знаходить в описі цього пташиного виду людські риси. Кожна пташина ознака дуже дотепно корелюється з окремим сюжетом, що об'єднані темою життя людей «золотого віку». Власне, це вісім блискучих акторських бенефісів плюс актор Олег Гоцуляк в ролі «хлопчика-рефрену». Саме Гоцуляк і уособлює впізнаваний стиль і режисерський почерк Стаса Жиркова. Його Провідник, Офіціант, Креветка, Космонавт і просто конкретний актор конкретного театру вельми доречно виконує функцію «відбивки», переключення. Вдаючись у певний момент навіть до «виходу з ролі», цей персонаж, ніби усуваючи публіку від історії, ще більше підкреслює сентимент, який одразу народжується із першим виходом артистів на сцену.

Треба віддати належне, Жирков, який володіє величезним арсеналом режисерського ремесла, дуже делікатно працює з текстом й акторами, даючи їм змогу розкритися вповні, так би мовити у своєму «первозданному акторському вигляді». Він наче дарує можливість вдосталь награтися, скупатися кожному в своїй ролі. Звідси й гарно придуманий і продуманий рефрен між історіями у вигляді старої американської кінохроніки чи диснейвського чорно-білого мультика. Ці кінозамальовки – преамбули до кожного сюжету. Персонажі, ніби сходять з екрану на сцену, оживляючи стиль, час, манери того чи іншого типу людей, або натякаючи на підтекст, тло, атмосферу майбутньої історії.

Більше того, ці, на перший погляд, невибагливі, майже побутові, злегка наївні сценки, різні за жан-

ром: комедія, драма, абсурд, психологічний театр, пародія й навіть капусник. Олег Стефан, Віктор Жданов, Світлана Золотько, Сергій Солодов, Олександр Ганноченко, Ірина Мельник, Володимир Задніпровський, Неоніла Білецька та Тетяна Комарова створюють цілу низу портретів – смішних і похмурих, розумних і божевільних, розважливих і безтурботних, прекрасних і закоханих. Власне, оцей останній епітет об'єднує усіх. Хтось закоханий у свою пару чи колишнього, хтось в себе чи у свій комплекс, а хтось у життя. Напевно, все ж таки, у життя вірять вони всі. І вистава про це: про різні прояви життя в тілі, що починає зраджувати, а мозок – відмовляти.

Усі п'ять історій у виставі точно і блискуче зіграні. «Альбатроси» практично створені для прояву феєричного акторства. Здається, що і ставилися скетчі етюдним методом. Особливо, у випадку Олега Стефана та Ірини Мельник. Балансуючи на межі тонкого психологізму і майже циркового геґу, проживаючи свою мініатюру, згідно всього вчення Станіславського, віртуозно відсторонюючись і знов поринаючи в характер свого персонажу. Олег Стефан, до речі в цій ролі вперше вийшов на сцену київського театру після запрошення його Жирковим зі Львова. Віртуозність, фантастична пластичність – фізична і психофізична, – майстерне тримання «крупного плану», потужний «викид» таланту у глядацький зал – усе те, що відрізняє цього надзвичайного артиста.

Попри досить жорсткий каркас тіла вистави, мінімалізм в оформленні сценічного простору і фокус на тонкому психологізмі, уваги до найдрібніших нюансів акторської психофізики інколи темпоритм дійства уповільнюється і вистава стає надто традиційною, чого не чекаєш вже від цього режисера. Завдяки цій феєричності «акторського театру» виставу слід віднести до категорії добре зробленої. Проте, добре зроблена вистава – не зовсім те саме, що фестивальна вистава. Її потрапляння в лонг-лист – гарне свідоцтво цього. Але ж, рекомендувати її в шортліст, на мій погляд, не дуже доречно. «Альбатроси» мають свого глядача і не потребують додаткових бонусів у вигляді номінації чи призу. Публіка на цю виставу ходитиме завжди. Аншлаги гарантовані. І це її головний приз і принада.

Юлія Сущенко

У січні 2019 року режисер Стас Жирков обійняв посаду директора-художнього керівника Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра. І цього ж року поставив дві протилежні за емоційним наповненням вистави. «Клас», де артикулюються проблеми молодих людей, та «Альбатроси», присвячені людям «золотого віку». За основу «Альбатросів» було взято п'єсу американського автора, нашого сучасника Фредеріка Строппеля «3 життя корисних копалин». На жаль, вітчизняні автори поки що мало цікавляться такими темами. Але всьому свій час...

Вистава складається із п'яти частин. П'ять історій, герої яких – літні люди. Колись вони були молодими. Кохали, сварилися, виховували дітей, працювали, дружили. Вони всі різні за характерами. Але зараз кожен з них заслугує любові, навіть ті, кого, здається, за сюжетом хочеться ненавидіти. В анотації до п'єси зазначено, що актори можуть виконувати по декілька ролей, що ця вистава підходить і для бенефісу, коли актор або актриса виходять у кожній мініатюрі, а інші партнери міняються. Але режисер вирішив, що «Альбатроси» стануть спільним бенефісом «золотого складу» театру. Чисельність та художній рівень колективу дозволяє це зробити навіть у двох складах. Єдиний, хто з'являється на сцені у різних іпостатях – це артист Олег Гоцуляк, який виконує ролі Офіціанта, Космонавта, Провідника та Криветки.

Автором сценічного рішення та відеопроєкції також є Стас Жирков. Він обрав лаконічний варіант оформлення сцени, де домінує чорний фон. Яскравими деталями на ньому виділяються червоні стіл та стільці. Нічого не повинно відволікати глядача від історій. Навіть екран на заднику, на якому минають кадри старого американського кіно, телевізійні сюжети, реклама, покликані стати лише ненав'язливою декорацією до сюжетів. Такими ж лаконічними є і костюми героїв (худ. Христина Корабельнікова) – всі вони одягнені у чорне. Лише їх обличчя виділяються у світлі софітів (худ. по світлу Сергій Шалобанов).

Можливо, все що ми бачимо у цій виставі не є новаторсько-революційним і лише поява Космонавта або Криветки переключає нас на інший лад. Але, все що відбувається на сцені, викликає у глядача щире співчуття, та потужний емоційний відгук, який супроводжує і після закінчення вистави. «Альбатроси» не відпускають. Виставу хочеться обговорити, нею хочеться поділитися, її можна передивлятися, а діалоги розібрати на цитати. І, як не банально це звучить, після неї хочеться, не дочекавшись ранку, подзвонити батькам, бабусям та дідусям і запитати, як їхні справи...

